

links parietaal. Patiënt's dochter is een epileptica. Alle familieleden behalve patiënt zijn linkshandig.

Hoewel bij patiënt verder geen epileptische verschijnselen aantoonbaar zijn, ook niet bij chemische belasting gedurende het e.a.g. onderzoek, verdient het toch overweging bij patiënt een temporale epilepsie met een geïsoleerde spraakstoornis, zoals door Castells, Fuster en Maslenikow vermeld, te diagnostiseren. De psychopatische levensloop, de hysterische fenomenen en de depressie zijn dan bij patiënt ontstaan op een organische bodem. Hoe het een met het ander samenhangt is hiermee niet verklaard, maar ons inzicht in zijn toestand is groter geworden, hetgeen de therapie ten goede zal komen.

Literatuur

- 1) T. Alajouanine Verbal realization in aphasia. *Brain* Vol. 79 part. 1. Blz. 1—28
- 2) T. Alajouanine en O. Sabouraud Les perturbations paroxystiques de langage dans l'épilepsie. *Encéphale* 1960 no 2 blz. 95—133
- 3) Prof. Dr. A. Biemond *Hersenziekten, diagnostiek en therapie*. Hfdst. XIII
- 4) J. Boudouresque, J. Roger en H. Gastaut Crises aphasiques subintrantes chez un epileptique temporal. Etude électroclinique. *Rev. neurologique* T. 106 no 4, 1926. Blz. 381—393
- 5) C. Castells, B. Fuster en V. Maslenikow Crisis disfasicas de origen temporal. *Acta Neurologica Latino-americana*, 1957 3/2 blz. 172—190
- 6) McD. Critchley Troubles de la parole dans les cas d'épilepsie. *Encéphale* 1960 no 2 blz. 134—137
- 7) J. A. Chavany *Epilepsie*. Masson et Cie 1958, blz. 48—58
- 8) J. A. Chavany, G. Lobel en D. Hagenmuller *Etude clinique des troubles du langage d'essence epileptique*. La presse medicale 1956. 64—63. Blz. 1449—1451
- 9) H. Hecaen en R. Angelergues Epilepsie et troubles du langage. *Encéphale* 1960 no 2. Blz. 138—169
- 10) H. Hecaen en M. Piercy Paroxysmal dysphasia and the problem of cerebral dominance. *J. of Neur. Neurosurg. and Psych.* 1956 19/3 Blz. 194—201
- 11) E. Stengel en I. C. Lodge Patch „Central aphasia” associated with parietal symptoms. *Brain* Vol. LXXVIII. Blz. 401—416

IN MEMORIAM DR. W. PLOEGSMA

Wieger Ploegsma werd op 25 september 1906 te Amsterdam geboren. Na zijn artsenopleiding werd hij assistent aan de Psychiatrische en Neurologische Kliniek van de Universiteit van Amsterdam onder leiding van Prof. Dr. K. H. Bouman. In 1938 vestigde hij zich als zenuwarts. Hij promoveerde in 1940 op het proefschrift 'Autonoom zenuwstelsel en dwarsgestreept spierweefsel' bij Prof. Dr. G. C. Heringa.

In zijn stellingen zien we reeds zijn veelomvattende belangstel-

ling naar voren komen. Stelling V luidde: 'Een eventuele gunstige werking van cardiazol op het organisme bij schizofrenie berust primair op een stoornis in de oxydatieve functies.' Stelling X luidde: 'Intensievere voorlichting en controle met betrekking tot gezinsverpleging van voogdij- en regeringskinderen is noodzakelijk'. In deze jaren werkte hij o.m. aan het Medisch Opvoedkundig Bureau en aan het Observatiehuis voor Jongens te Amsterdam. Helaas dwong hardhorendheid hem later zich van het intensieve contact met kinderen te distanciëren.

Dr. Ploegsma had een grote belangstelling voor de therapie van 'het gewone geval'. Na bij Van der Hoop zijn leeranalyse te hebben doorgemaakt, wijdde hij een belangrijk deel van zijn tijd aan het Instituut voor Medische Psychologie te Amsterdam. Het werk dat aan dit Instituut verricht wordt, achtte hij van het grootste belang, zowel voor de patiënten, voor de maatschappij, als voor de psychiater zelf, die hier zijn ervaring kan verrijken. Van 1946 af leidde hij als directeur de stafavonden en organiseerde hij o.a. voor huisartsen en maatschappelijk werkers vele cursussen. Dat het Instituut voor Medische Psychologie zo'n grote vlucht nam, kan men Dr. Ploegsma als een persoonlijke verdienste toerekenen.

Ook in het werk van de Universitaire Gezondheidszorg was hij zeer geïnteresseerd en de student met persoonlijke- en studiemoeilijkheden vond bij hem steeds een willig oor.

De juridische aspecten, die in de psychiatrie vaak zo'n belangrijke rol spelen, hadden zijn grote aandacht. Hij was lid van de Criminalistenclub te Amsterdam en van het Psychiatrisch-Juridisch Gezelschap. Vele jaren werkte hij als adviseur o.a. van de Arrondissementsrechtbank en van de Raad van Beroep voor de Sociale Verzekering. Zijn rapporten lieten nimmer aan duidelijkheid te wensen over.

Trachten wij ons een indruk te verwerven van de wetenschappelijke arbeid van Dr. Ploegsma, dan dienen wij ons in zijn werkwijze te verdiepen. Hij beschikte over een grote werkracht, waaraan zich een diepgaand inzicht in de problematiek van de wetenschappelijke twijfel paarde. Hij was niet iemand die in één ruk een artikel schreef, noch was hij gauw tevreden met wat hij aan het papier toevertrouwde. Slechts na langdurige overwegingen, voorzichtig formuleren, schreef hij zijn gedachten neer. Het is daarom helaas zo, dat vele concept-artikelen, slechts bekend aan zijn naaste omgeving, nimmer door hem ter publikatie werden aangeboden.

Op vele terreinen heeft hij zich bewogen: hij is echter één gedachte steeds trouw gebleven, namelijk dat de psychiatrie gefundeerd moet blijven in het stoffelijke substraat. Alhoewel hij de dogmatiek van de psychogene onstaanswijze der neurosen

uitstekend beheerste, bleef bij hem de twijfel bestaan of en in hoeverre het psychogene alleen, beheersend was voor het uitbreken van de neurotische verschijnselen. In sterke mate gold dit voor zijn conceptie betreffende het ontstaan van de psychose. Minutieus gevallen bestuderend liet hij niet na te wijzen op lichamelijk preformerende condities en eiste hij de erkenning van het somatische aspect. In het onderzoek van de patiënt was hij grondig, methodisch, uitermate consciëntieus, zowel psychiatisch als neurologisch.

Zijn hele leven worstelde hij met de problematiek van de verhouding lichaam-geest. In de loop der jaren kon men in zijn vele voordrachten steeds weer het pleidooi beluisteren deze eenheid niet te verbreken. Filosofisch voelde hij zich het meest aangetrokken tot de beschouwingen van Nicolaï von Hartmann. Gedurende zijn directoraat in het Provinciaal Ziekenhuis nabij Santpoort won de overtuiging nog aan kracht dat fijnere stoornissen gelegen in het lichamelijk substraat, in belangrijke mate bijdragen tot geestelijke afwijkingen. Bevordering van het lichamelijk onderzoek in de meest uitgebreide zin van het woord, was steeds zijn streven. Hij stimuleerde dan ook het biochemische onderzoek en vooral de research. Hij hechte aan de electroëncfalografie als hulpwetenschap grote waarde. Het oordeel van de internist verwaarloosde hij nimmer. Tijdens de wekelijks door hem geleide demonstraties kon een onderzoek, waarbij aan lichamelijke stoornissen niet de volle aandacht was gegeven, geen genade vinden. Vele uren besteedde hij aan de bestudering van pathologisch-anatomisch materiaal om niet begrepen verschijnselen alsnog tot klaarheid te brengen. De neuropathologie had zijn grote belangstelling. Geduldig luisterde hij naar hypothesen over de werking van nieuwe geneesmiddelen. Zijn enorme belezenheid, helder kritisch oordeel en scherp gestelde conclusies waren voor zijn medewerkers bakens in een moeilijk te overzien terrein. Zijn eigen publicaties, o.a. „The Evil Eye” en „Een geval van aneurysma arterio-venosum cerebri” getuigen van zijn onderzoekende geest en heldere betoogtrant. Als een van de laatste vruchten van zijn pen zouden wij willen noemen de 'Behandeling van psychotische opwindings toestanden met lithii carbonas' in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde van maart 1963, ontstaan uit stafbesprekingen van het Ziekenhuis en door hem tot een artikel samengevat.

Vele voordrachten hield Dr. Ploegsma ook in het buitenland, o.a. in Engeland, Canada, Amerika en Zwitserland. Vele malen waren buitenlanders in zijn inrichting te gast, zowel vakgenoten als geïnteresseerden. Onze gedachten gaan terug naar de ontvangst van een groep Amerikaanse Senatoren, belast met een

studie-opdracht, toen hij op waarlijk grootse wijze toch in het kort wist uiteen te zetten hoe een psychiatrische inrichting naar zijn opvatting diende te functioneren.

Sedert zijn benoeming in 1952 tot directeur van het Provinciaal Ziekenhuis nabij Santpoort hield hij zich in het bijzonder bezig met de mogelijkheden van deze inrichting. Talloze adviezen uitgebracht aan de Commissie van Bestuur en Gedeputeerden van Provinciale Staten van Noord-Holland resulteerden in ingrijpende verbouwingen, in rapporten over bejaarden-zorg, etc. etc. In een uitvoerig memorandum betoogde Dr. Ploegsma de noodzakelijkheid van de bouw van een nieuw paviljoen, uitgerust met de modernste diagnostische hulpmiddelen om een snellere doorstroming van patiënten te bereiken, opdat de sociale functie van het ziekenhuis beter tot haar recht zou komen. In 1962 werd de eerste steen gelegd van dit gebouw, waarvoor ook in architectenkringen grote belangstelling bestond. Dr. Ploegsma heeft het in functie stellen niet meer mogen beleven.

Veel werk is onafgemaakt gebleven. Aan dit arbeidzaam leven kwam onverwachts een einde. Wij betreuren het heengaan van deze mens, die, in zoveel zaken geïnteresseerd zijnde en zo gehandicapt door zijn toenemende doofheid, steeds de tijd vond zijn medewerkers te stimuleren en te wijzen op de verantwoordelijke taak van de medicus in het algemeen en van de psychiater in het bijzonder.

Hij was een kenner van de kunstschaten van Italië, welk land hij vrijwel jaarlijks in zijn vakantie bezocht. Daar beleefde hij evenals Goethe in zijn 'Italienische Reise' dat scherpe contrast met de lage landen in het Noorden waarvan hij zelf een zoon was, maar die hem vaak lichamelijk door de heersende vochtige koude, maar ook geestelijk een kwelling waren. Zelf was hij een faustische mens, moeilijk levend, heimelijk hunkerend naar contact op zijn eenzame post, doch door grote kwetsbaarheid en gevoeligheid dit contact tevens afwerend. Wie hem van nabij kende wist, dat achter een vaak emotioneel-rondborstig gedeponeerde standpunt, waarin — zoals elders bij zijn overlijden werd opgemerkt — het niet altijd even gemakkelijk was de tendenties van zijn beleid onmiddellijk te onderkennen, een warme belangstelling voor het welzijn van de patiënten aanwezig was. Dit hart voor de patiënten was de grote drijfveer van zijn handelen.

Een bijzonder mens in velerlei opzichten, een collega van formaat, is van ons heengegaan.

Dr. J. R. H. Schaank.